

Miroslav Goreta

Errare humanum est – najčešće pogreške u forenzičko-psihijatrijskoj praksi

/ Errare humanum est – the most frequent errors in forensic-psychiatric practice

Naklada Slap, Jastrebarsko, 2015.

U izdanju renomirane Naklade Slap (iz Jastrebarskog) krajem 2015. objavljena je najnovija knjiga Miroslava Gorete. Riječ je o knjizi pod naslovom „**Errare humanum est – najčešće pogreške u forenzičko-psihijatrijskoj praksi**“. Ovo je osma Goretina samostalna knjiga - do sada je objavio sedam samostalnih knjiga (*Forensic Psychiatry, Psychoanalysis and Criminal Law*, 2004., *Koncept smanjene ubrojivosti u supranacionalnom kaznenom pravu (psihijatrijski pristup)*, 2008., *Primjena fizičke sile u psihijatrijskom tretmanu*, 2009., *Profesionalna odgovornost psihijatra*, 2010., *Psihijatrijska vještačenja povrede duševnog integriteta kao oblika neimovinske*

štete, dva izdanja: prvo izdanje 2008. i II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, 2011., *Načelo razmjernosti u psihijatrijskoj teoriji i praksi*, 2012. i *Psihijatrijski kriteriji pri povredi duševnog integriteta*, 2015. – dvije je knjige objavio i na engleskom), 13 knjiga u kojima je koautor i suurednik (*Forenzičko psihijatrijske aktualnosti*, 1984., *Smisao življenja i pojava samoubojstva*, 1993., *Psihijatrija i zakon*, 1998., *Bibliografija publiciranih radova suradnika Psihijatrijske bolnice Vrapče 1879. - 1999.* 1999., *Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama - ideje, norme, implementacija, evaluacija*, 2000., *Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama s komentarom i priložima*, 2001., *Psihijatrijska vještačenja*, Zbirka ekspertiza, *Knjiga prva: Kazneno pravo*, 2004. *Zbornik sažetaka magisterija, doktorata i radova objavljenih u časopisima indeksiranim u bibliografskim bazama podataka zaposlenika Psihijatrijske bolnice Vrapče*, 2004., *Psihijatrijska vještačenja*, zbirka ekspertiza, *knjiga druga: Građansko pravo*, 2006., *Psihijatrijsko vještačenje ovisnika o drogama i kockanju*, 2012., *Psihijatrijska vještačenja – Knjiga treća: Novi doprinosi, kontroverze, perspektive*, 2015., *Social Character and the Fall of Communism*, 1993. *Habits of Balkan Heart*, 1993.) i jednu brošuru (*Psihijatrijska bolnica Vrapče 1879-2004. hram čovječnosti – uvijek u službi svojih pacijenata*, 2004.). Njegovo se ime, dakle, nalazi na koricama 21 knjige.

Ova Goretina knjiga, s obzirom na pristup problemu koji obrađuje, a još više s obzirom na samu temu, mogla bi se označiti neobičnom, osebujnom i nesvakidašnjom. U prvi bi se mah moglo pomisliti, s obzirom da govori o stručnim (ali i etičkim) greškama na koje nailazi kao vještak od kojega se traži „drugo“ vještačenje („nadvještačenje“), a koje su počinili kolege psihijatri u prethodnom vještačenju, da se Goreta „obračunava“ s neistomišljenicima i konkurentima. Za tu asocijaciju bolji poznavatelji Goretinog rada našli bi osnovu u njegovim višegodišnjim usmenim (na raznim stručnim i edukacijskim skupovima, ali i užim „debatnim klubovima“) upozoravanjima na problem nedovoljne stručne osposobljenosti, česte površnosti, ali i neetičnosti pojedinih vještaka. Očekivali bi zato „obračun“ s grešnicima. No, ništa od toga. Nema tu polemičkih tonova (jer Goreta zna da ako se u polemikama kaže riječ više, a onda ta riječ stvara otpor koji postaje prepreka ispravljanju grešaka). Goreta polazi od naslova svoje knjige (ili joj naslov daje s obzirom na sadržaj i pristup?) te kaže da je ljudski griješiti (*Errare humanum est*). A da bi one koji griješe i sve druge ohrabrio na ispravak vlastitih grešaka kao moto knjige navodi misao Johna M. Templetona „*tko rijetko griješi, rijetko nešto i otkriva*“. Dakle, griješimo (ta ispraviti ćemo greške), jer ćemo tako i otkrivati.

A Goreta otkriva i podastire nam na razmatranje mnoge greške na koje je naišao u sudsko-psihijatrijskim ekspertizama. One su različite po uzrocima i posljedicama. Uočio je, kaže, da te pogreške i zablude nerijetko dovode i do ozbiljnih kršenja profesionalnih i etičkih standarda. Zato je, još prije desetak godina, odlučio popisati greške na koje nailazi te ih s odgovarajućim objašnjenjima i komentarijama objaviti u posebnoj knjizi. Cilj mu je, kako kaže, knjigom razviti svijest kako se „*svima nama*“ (dakle i njemu – ne izuzima on sebe kao bezgrešnoga!) takve pogreške događaju znatno

češće nego što smo toga svjesni i da stoga stalno trebamo dodatno *raditi na sebi* i na ovom očito vrlo zanemarenom području“.

Interesantna je i ujedno vrlo praktična Goretina metodologija pristupa uređenju materijala (popisa grešaka) koji je sakupio za objavljivanje. Knjigu je, naime, „radi što lakšeg snalaženja u traženju određenog pojma“ priredio kao „abecedno strukturirani rječnik/priručnik“. No, ovdje se, umjesto „dva-tri sinonima - i nekoliko kratkih natuknica - na mnogim mjestima nudi i znatno šira pojašnjenja, a mjestimično i relativno opsežnije članke“. Objašnjavajući u predgovoru „glavni metodološko-didaktički postupak“ koji je primijenio kaže da je „konkretna ilustracija pojedine pogreške vezana uz neku konkretnu profesionalnu situaciju koja počinje *apsolutno netočnom* ili *većim dijelom netočnom* tvrdnjom, a koja se potom pobija točnim odgovorom (s pretpostavkom da bi upravo takva ilustracija s očiglednim „sudarom“ dviju suprotstavljenih tvrdnji mogla biti bolje zapamćena od standardnih „nekonfliktnih“ objašnjenja). Uvodne - netočne ili većim dijelom netočne - tvrdnje najvećim su dijelom (uz minimalne modifikacije) preuzete iz različitih, bilo kliničkih, bilo forenzičkih dokumenata, a samo su u manjem broju kreirane kao kompilacija sličnih stavova iz nekoliko različitih dokumenata ili literaturnih izvora“.

Navodi, opisuje, komentira, konfrontira, ispravlja i objašnjava Goreta u ovoj knjizi 72 „netočne ili većim dijelom netočne tvrdnje“. Posvećuje im u pravilu karticu-dvije teksta. Međutim, u situacijama kada osjeti da je to potrebno, zna problem elaborirati i na desetak i više stranica (npr. pojam „alkoholemija – razina alkohola kao kriterij za ocjenu ubrojivosti“, ili pojmovi „duševna smetnja – pojmovno određene“, „mediji“...).

Ova je knjiga, koja je namijenjena ne samo forenzičkim psihijatrima, nego i svima onima koji se susreću sa psihijatrijskim vještačenjima (liječnicima, liječnicima na specijalizaciji

iz psihijatrije i subspecializaciji iz forenzičke psihijatrije – kojima je Goreta, kao i svojim kolegama u „Vrapču“, uputio niz „poslanica“ na istu temu, psihijatrima, psiholozima, socijalnim pedagogima, socijalnim radnicima, sucima, odvjetnicima i drugima) izrazito slojevita. Ta slojevitost, koja se možda prvim listanjem i čitanjem i ne uočava, jest na neki način i kontroverzna. S jedne strane osvjetljava mnoge psihijatrijske, pravne i jezične teorijske postavke i to u praktičnom kontekstu svake od tih pojedinih disciplina, a s druge jednostavan je priručnik za svakodnevnu upotrebu. Pristup pisanju, a onda i korištenju knjige, istovremeno je jednostavno-banalan i duboko-slojevit. Osnovni se cilj knjige - detekcija i popis grešaka koje se javljaju u sudsko-psihijatrijskim ekspertizama i nalogima suda za vještačenje, osvjetljavanje ovih grešaka i njihovo ispravljanje - postiže jednostavnim pristupom, ali slojevitim objašnjenjima. Nigdje Goreta ne kaže „ovo je pogrešno, a ovo je ispravno“, nego didaktički, minijaturnim, gotovo virtuoznim, raspravama, dokazuje zbog čega je nešto pogrešno i što je i zašto nešto ispravno. Autor se ove

knjige prepoznaje ne samo kao veliki forenzički psihijatar, nego i izvrstan poznavatelj jezika. Upozoravajući i ispravljajući greške nastale na jezičnoj osnovi, a da na to izravno i ne upozorava, posebno će razveseliti jezične sladokusce.

Knjiga je ovo koju na svom radnom stolu treba imati svaki hrvatski psihijatar vještak, a u ladici, kako bi mu bila pri ruci, svaki sudac i odvjetnik koji u svom radu traži i interpretira forenzičko psihijatrijske ekspertize. Ona će ostati svjedokom vremena, ne zato što upućuje na greške, nego zato što te greške ispravlja. Ostatak će svjedokom vremena i zato što će svjedočiti o tome kakve je forenzičke psihijatre, praktičare i teoretičare Hrvatska imala početkom 21. stoljeća.

I na kraju. Ljudski je griješiti, ali je ljudski upozoravati na greške i biti spreman ispraviti ih. A, ispravljajući greške učimo! Parafrazirajući moto ove knjige neka bude rečeno „tko često griješi, često nešto i otkriva“. Sačuvaj nas, Bože, onih koji nikada ne griješe.

VLADO JUKIĆ